

zene in sovražene od naših sosedov Lahov, katerim se svojo zvestobo do našega presvitlega vladarja podiramo iredentarske njihove mreže, če nam podá svojo dobrotljivo roko v pomoč, katera siplje pouk in napredek uže nad sto let med naše kranjske sorodne brate.*)

Gospodarske novice.

* *Razstava perjadi in ptičev* bo v Gradcu od 17. do 21. aprila t. l. Sprejemajo se v razstavo: kokoši, golobi, goske, race, purani, pegatke (Perlhühner), tiči pevci, tiči zavaljo lepšega, pitana in zaklana perjad, spisi perutnoslovski, orodje, kletke, kobače, valivnice itd. Naglašá se do 6. dne aprila pismeno (Kanzlei des steiermärkischen Geflügelzucht-Vereines in Graz, Schmiedgasse 25). Naglašene živali in reči imajo se doposlati od 15. do 17. aprila t. l. Premije so nastavljene: svetinje zlate, sreberne, bronaste, priznalne diplome. Ob konci je izžrebanje 300 loterijskih dobitek!

* *Preiskovalno semensko štacijo* osnovala je družba kmetijska na Dunaji, kjer po določeni tarifi vsakojaka semena do čista preiščejo in potem zanesljivo presodijo ali veljajo kaj, ali pa da trgovci ž njimi le kupce sleparijo. Kdor se hoče ovega zavoda poslužiti, naj se obrne na sledeči napis ali adresu: Samen Kontrol-Station in Wien, VIII., Reitergasse 19.

* *Novo jabelko* vzredil je slavni nemški sadjerejec dr. Lukas; dal mu je ime „Kronprinz-Rudolfsapfel“, ter priporoča ovo novo sorto. Pravi tudi, da je vzrok, zakaj sadno drevje ne rodi več tako rado, kakor nekaj, sledeč: pogosto je zemlja izpita v sadovnjakih, treba jih je toraj dobro gnojiti, prestare sadovnjake opustiti in nove narediti; mnogo pa so krive tudi oslabele sorte; treba jih toraj z novimi in krepkimi nadomestiti.

Koliko koristi dober, koliko škoduje slab kovač.

Pod tem napisom je v gospodarstveni prilogi prinesel „Slov. Gosp.“ po „Steier. Landbote“ poslovenjen članek dr. Klingan-a, c. kr. deželnega živinozdravnika štajarskega, iz katerega sledeče vrstice priobčimo tudi našim bralcem.

„Konjem je kopito velevažen ud. Konj brez dobrega kopita izgubi mnogo ali vse od svoje vrednosti. Zato je velika odgovornost naložena kovačem, ki imajo konje kovati. Zamorejo namreč s pametnim ali nespametnim podkovanjem konju določiti njegovo vrednost. Razne države so veliko važnost dobrih kovačev uže davno priznale. V našem cesarstvu mora vsak preskušnjo napraviti, predno se mu podkovska obrt dovoli, se vé najrajši takrat, če je prošnik obiskoval kakošno podkovsko šolo. Na pruskem Nemškem mora vsak podkovski pomagač in učenec poprej podkovsko šolo obiskavati. Ondi je tudi res mnogo takošnih šol. Tudi pri nas so leta 1872. osnovali pri vojakihih 6 takošnih šol. Nekatero dežele pa vzdržujejo tudi za vojaške učence podkovske učilnice, na pr. Kranjska, Tirolska, Koroška itd. Temveč začuditi se moramo, da smo na Štajarskem lani izgubili svojo podkovsko šolo, ki je vendar od leta 1842. sem dovolj uspešno svojo velevažno nalogo izvrševala! Ko bi imeli same ali vsaj mnogo dobrih kovaških mojstrov, ki tudi izvrstno konje podkovati znajo, ne bila bi še tolika škoda za razpuščeno šolo. Toda kje imamo takošnih mojstrov? Malo jih je in naši konji se več-

del slabo kujejo, kar nam pri vseh razstavah očitajo, žalibog, pogosto zeló po pravici! Kajti pogosto zademo ob takih prilikah na konje, ki bi sicer bili mnogo vredni, ker so čednega trupla, lepe postave, al noge jim je nevešč kovač skvaril, na škodo posestniku pa tudi deželi.“

Jezikoslovne stvari.

Pojasnilo o neki točki moje terminologije.

V letošnjem Matice slovenske letopisu čitam na str. 171. pod besedo Počiváj iz izvrstne potne torbe g. Erjavca tako:

„Počivaj je: der Ruhepunkt, in zatorej bi se tudi: padaj, der Einfallspunkt, moglo reči, a nikoli ne: padišče, kakor ima Cig. v term., ker obrazilo „išče“ zaznamenava ploskve ali plase (Flächen), a ne toček (punktov): lanišče, bojišče itd.“

Ne vem prav, je li ta opomnja od g. prof. Erjavca ali od prijatelja njegovega na glasu etimologa, a slutim, da od tega. Ko bi od g. profesorja bila, čudil bi se jaz temu ne malo, ker sem to obrazilo ali tvorko, kakor Hrvatje pišejo, v vseh podobnih slučajih prevzel iz hrvatske terminologije, pri kateri je sodeloval tudi on sam ter mora bolje vedeti nego jaz, s katerih razlogov se je v rečeno terminologijo vzprijelo baš to obrazilo.

Jaz sem našel, da so v Matičinih znanstvenih knjigah in v hrvatski terminologiji, ki mi je služila za vzor, nemški z besedo Punkt sestavljeni izrazi vsi poslovenjeni s pomočjo obrazila „išče“ ter sem se temu načelu, temu sistemu radovoljno podvrgel, bodoč prepričan o veliki važnosti, ki jo tukaj ima doslednost, ako hočemo, da nam se, kakor je potrebno, i slovenska i nemška terminologija vtisne v spomin in rekel bi vsvesti. Pristavim naj tu, da v moji terminologiji stoji: Einfallspunct, padišče (kroat. T.), — kar se je piscu vzvidelo zamolčati, a pristavek ta pomeni, da jaz tukaj odgovornost zavračam na hrvatsko terminologijo.

Ne veljá tu ustaviti se pri enem samem izrazu in iskati mu slovenskega prevoda, nego treba je v mislih pregledati vso preobsežno skupino podrobnih nemških sestav, in najti obrazilo vsem prilično. Ako Einfallspunkt imenujete padaj, kako porečete: Brennpunkt, Eis- ali Gefrierpunkt, Gesichtspunkt, Mittelpunkt, Schmelzpunkt, Schwerpunkt, Siedpunkt, Südpunkt, Thaupunkt itd.

Rekel sem gori, da ne vem za trdno, zakaj se je v teh primerih vzprijelo „išče“; ali zdi se mi, da zaradi doslednosti, ker je isto obrazilo bilo uže v slovstvu obveljalo pri nekaterih takih sestavah, na pr. ognjišče za Brennpunkt, središče za Mittelpunkt, težišče za Schwerpunkt, stališče za Standpunkt itd.

A naposled je pomisliti še eno. To načelo je sprejeto v knjige, knjige so razdane med narod; za Boga, ne pedirajmo vedno, kar je enkrat postavljeno; ne parajmo ponoči, kar je sešito podnevi, kakor je delala Penelopa, ali ona z dobre namere. Imejmo tudi v tem enkrat en „počivaj“!

To, da obrazilo „išče“ pokazuje bolj na ploskev nego na točko, ne brani vzprijeti ga tudi v tem zmislu ker se usus loquendi malenkosti ne bojí; niti gre povsod za matematičen punkt, nego mnogokrat prav za ploskev, kakor na pr. pri Eispunkt, Siedpunkt; — a glavna hiba v vsem zgornjem umovanju je ta, da ni poprej dokazano po analogiji, da obrazilo aj zaznamenava točko.

Po istem, ako ne trdnejem umovanju bi jaz dokazal, da je padišče za Einfallspunkt prav. Za počivaj *

*) Kolikor jej bo moči, gotovo prav rada. Vred.